

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum intellectus possibilis sit vnus in omnibus hominibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

AD XIII. dicendum, qd indiuiduatio in Angelis non est per materiam: sed per hoc quod sunt forma per se subsistentes, quæ non sunt natæ esse in subiecto vel materia, vt dictum est.

AD XIII. dicendum, qd antiqui Philosophi posuerunt, qd cognoscens debet esse de natura rei cognitæ. vnde Empedocles dixit, qd terram terra cognoscimus, & aquam aqua: sed ad hoc excludendū Arist. posuit, qd virtus cognoscitiua in nobis prout est in potentia, est denudata a natura cognoscibiliū, sicut pupilla a colore: sed tamē sensus in actu est sensatum in actu, in quantum fit sensus in actu per hoc, qd informatur specie sensibilis. & eadem ratione intellectus in actu est intellectum in actu, in quantum informatur per speciem intelligibilem.

Non enim lapis est in anima, sed species lapidis, vt ipse dicit. Ex hoc autem est aliquid intelligibile in actu, qd est a materia separati: & ideo dicit, qd in his quæ sunt sine materia, idem est intellectus, & quod inteligitur. Non ergo oportet, qd Angelus intelligens sit idem in substantia, qd Angelus intellectus, si sunt immateriales: sed oportet, qd intellectus vnus formetur per similitudinem alterius.

AD XV. dicendū, qd numerus qd causatur ex diuisione cōtinui, est species quantitatis, & est tantū in substantiis materialibus: sed in substantiis immaterialibus est multitudo, quæ est de transcendentibus, secundum qd vnū, & multa diuidunt ens. & hæc multitudo consequitur distinctionem formalem.

AD XVI. dicendum, qd differentia secundū causam, & causatum ponitur a quibusdam multiplicare substantias separatas, in quantum per hoc ponit provenire diuersos gradus in eis, prout causatum est infra suam causam. vnde si ponimus diuersos gradus in substantiis immaterialibus ex ordine diuinæ sapientiæ causantis, remanebit eadem distinctionis ratio, etiam si vna eorum non sit causa alterius.

AD XVII. dicendum, quod quælibet natura creata cum sit finita, non ita perfecte representat diuinam bonitatem, sicut multitudo naturarum: quia quod in multis naturis multipliciter continetur comprehenditur in Deo vnite. & ideo oportet esse plures naturas in vniuerso, & etiam in substantiis Angelicis.

AD XVIII. dicendum, quod oppositio differentiarum constituentium angelicas species, accipitur secundum perfectum & imperfectum, vel excedens & excessum, sicut est etiam in numeris, & si cur se habent animatum, & inanimatum, & alia huiusmodi.

ARTICVLVS IX.

Vtrum intellectus possibilis sit vnus in omnibus hominibus.

NONO queritur, vtrum intellectus possibilis sit vnus in omnibus hominibus, & videtur qd sic. Dicit enim Aug. in lib. de quantitate animæ. Si dixeris multas esse animas ipse me ridebo. Derisibile ergo videtur dicere multas animas intellectiuas esse.

¶ 2 Præt. In his quæ sunt sine materia, est vnus tantum indiuiduum in vna specie, vt ostensum est: sed intellectus possibilis siue anima intellectiua, cum sit substantia spiritalis, non est compositus ex materia, & forma, vt prius ostensum est. ergo est vna tantum anima intellectiua, siue intellectus possibilis in tota specie humana. Sed dicebatur, quod & si anima intellectiua non habeat materiam ex qua sit, habet tamen materiam in qua

est, scilicet corpus, secundum quorum multiplicationem multiplicatur anima intellectiua. ¶ 3 Sed cōtra, remota causa remouetur effectus: ergo multiplicatio corporum est causa multiplicationis animarū, remotis corporibus non possunt animæ remanere.

¶ 4 Præt. Indiuiduatio fit secundū determinationem principiorum essentialium. Sicut enim de fructu minimis est vt componatur ex aia & corpore: ita ratione Sortis est vt componatur ex hac aia & corpore, vt patet per Philof. 7. Meta. Sed corpus est de essentia aia. ergo impossibile est qd aia duatur per corpus. & ita non multiplicatur anima secundum multiplicationem corporum.

¶ 5 Præt. Aug. dicit cōtra Felicianum. Si cōceptio animæ sit potentia regimini, prior est aia mater ex hac rursus nata vt eē cū sobole. & loquitur de per quā animata est mater, vt statim subdit. Hæc videtur dicere, qd sit eadem anima in matre & eadem ratione in omnibus hominibus.

¶ 6 Præt. Si intellectus possibilis in me est intellectus, oportet qd res intellecta eē aia in me. & sic res intellecta sit in intellectu. & sic res intellecta numeraretur p numerationē indiuiduorum minū. sed oīa q numerantur p numerationē indiuiduorum habēt rē intellectā cōm. & sic res intellecta erit aia res intellecta in infinitū, qd est impossibile. ergo nō est alius intellectus possibilis in me.

¶ 7 Præt. Si nō eēt vnus intellectus possibilis in omnibus hoībus, cum cōtingit scientiā a Magistro scipulo causari, oportet qd vel eadē numeraria quæ est in Magistro deflueret ad discipulum, qd scientia Magistri causaret scientiā discipuli calor ignis causat calorem in lignis, vnde non esset aliud qd reminisci. Si enim discipulus antequā addidisset scientiā quā addidit, non est reminisci. Si vero nō heat eā prius, aut eam existētē prius in alio. Sin Magistro sciret sciret prius in alio, & sic oportet qd in eo causetur ab alio: & hæc autē tria sunt impossibilia. Cū enim scientia sit accidēs, nō pot eadē transire de subiecto in tubiectum, qd vt Boetius dicitur accidētia corrumpi possunt, transmutari nō possunt. Similiter est impossibile est qd scientia Magistri scientiā in discipulo, tum quia scientia nō est actiua, tum quia verba quæ Magister pronuntiat excitant discipulū ad intelligendum, vt Aug. in lib. de Magistro. Quod autē addidit sciret sciret est cōtra Philof. in 1. Poster. Non est ergo alius intellectus possibilis in omnibus hominibus.

¶ 8 Præt. Omnis virtus cognoscitiua quæ est in materia corporali, cognoscit ea tū quæ sunt in materia in qua est, sicut visus cognoscit colores q habēt affinitatē cum pupilla, quæ est in pupilla colorum pp suā diaphanitatē. Intellectus possibilis nō est susceptiuus eorum tū quæ sunt in materia in qua est, vel cum toto corpore, vel cum parte eius. Intellectus ergo possibilis non est susceptiuus cognoscitiua in materia corporali, neq. in corpore, neque in aliqua parte eius. ergo non multiplicatur secundum multiplicationem corporum.

¶ 9 Præt. Si aia intellectiua vel intellectus possibilis multiplicatur secundum multiplicationem corporum hoc nō est nisi quia est corporis formalis, sed hoc nō est nisi quia est corporis forma, vt a multis ponitur, cōpositum enim est ex materia & forma nō potest esse alicuius forma. ergo

lib. 1. de anima apud Arist. cō. 25. 3. de anima scx. 14. to 3.

3. de anima scx. 18. to 2. 3. de anima scx. com. 15. som. 2.

Ca. 32. circa finem to. 1.

In ar. præc.

Ar. 1. huius quest.

intellectua siue intellectus possibilis, non potest multiplicari secundum multiplicationem corporu. ¶ 10 Præ. Sicut Cyprianus dicit, dñs phibuit discipulis, ne in ciuitatem Samaritanorum intrarent pp peccatum sehisimatis, qa a regno Dauid recesserut decem tribus, in Samaria caput sibi regni postmodum stantes. Idem autē populus erat tpe Christi qui prius fuerat. Sic autē hēt populus ad populum sicut homo ad hominem, & anima ad animam. ergo eadē ratione vna anima est in eo qui prius fuit, & in alio qui post sequitur. & sic per eandem rationē eadem anima erit in singulis hominibus.

¶ 11 Præ. Magis depēdet accūs a subiecto q̄ forma a materia, cū forma det eē materia simpliciter, acci dens autē nō dat esse simpliciter subiecto: sed vnum accidens pōt esse in multis substantiis, sicut vnū tps est in multis motibus, vt Ansel. dicit. ergo multo magis vna anima potest esse multorum corporum, & sic nō oportet esse multos intellectus possibiles.

¶ 12 Præ. Aīa intellectiua virtuosior est q̄ vegetatiua: sed aīa vegetatiua est potēs vegetare aliqd extra corpus cuius est forma. Dicit. n. Aug. in 6. Musica q̄ radii vitales vegetantur ab aīa vidētis, et lōge pducti vsq; ad rē visam. ergo multo magis aīa intellectiua pōt p̄icere alia corpora p̄ter corpus in quo est.

¶ 13 Præ. Si intellectus possibilis multiplicatur fm̄ multiplicationē corporum, oportet q̄ species intelligibiles quæ sunt in intellectu possibili in me & in te secundum multiplicationē corporum multiplicentur: sed ab oībus formis multiplicatis fm̄ multiplicationē materiae corporalis pōt abstrahi aliqua intētio eōis. ergo a formis intellectus per intellectu possibilem pōt abstrahi aliqua intētio intellecta cōmunis. & eadem ratione cum illa intētio intellecta multiplicetur secundum multiplicationē intellectus possibilis, erit abstrahere aliam intensionem intellecta in infinitum, hoc autem est impossibile. est ergo vnus intellectus possibilis in omnibus.

¶ 14 Præ. Omnes hoīes cōsentiant in primis principis. sed hoc nō esset nisi quo cognoscūt prima principia, esset vnum commune in oībus hominibus. huiusmodi autem est intellectus possibilis. est ergo vnus intellectus possibilis in omnibus.

¶ 15 Præ. Nulla forma indiuiduata & multiplicata p̄ materia, est intellecta in actu: sed intellectus possibilis cū actu intelligit est intellectus in actu, & intellectus in actu est intellectus in actu, vt dī 3. de aīa, sicut sensus in actu est sensatum in actu. ergo intellectus possibilis non est indiuiduatus, neq; multiplicatus p̄ materia corporale, & ita est vnus in oībus.

¶ 16 Præ. Receptum est in recipiente per modum recipientis: sed species intelligibilis recipitur in intellectu vt intellecta in actu, & non indiuiduata per materiam. ergo intellectus possibilis non est indiuiduatus per materia. ergo neque multiplicatur per multiplicationem materiae corporalis.

¶ 17 Præ. Intellectus possibilis Sortis vel Platonis intelligit essentia suā, cū intellectus possibilis in seipsum reflectatur. ergo ipsa essentia intellectus possibilis est intellecta i actu. Sed nulla forma indiuiduata & multiplicata p̄ materia est intellecta in actu. ergo intellectus possibilis nō indiuiduatur nec multiplicatur p̄ materia corporale, & sic relinquatur quod sit vnus intellectus possibilis in omnibus.

SED CONTRA est, qd̄ dicitur Apocal. 7. Post hæc vidi turbā magnam quam dinumerare nemo poterat. Turba autē illa nō erat hominum corporaliter

viuentium: sed animarū a corpore abfolutarū. ergo sunt multæ animæ intellectuæ: nō solum nunc cū corpori vniuntur, sed etiā a corporibus abfoluta.

¶ 2 Præ. Aug. dicit cōtra Felicianū. Fingamus sicut pleriq; volunt esse in mūdo animā generalē. Et postea subdit. Cū talia proponimus impugnāda p̄dicamus. est ergo improbable, q̄ sit vna anima oīum.

¶ 3 Præ. Magis est alligata anima intellectuua corpori humano, q̄ corpori celesti motor eius: sed Cōm. dicit in 3. de anima, q̄ si essent plura corpora mobilia essent plures morores in orbibus celestibus. ergo magis cū sint multa corpora humana, erūt multæ aīe intellectuæ, & nō vn̄ tm̄ intellectus possibilis.

RESPON. Dicendū, q̄ ad euidentiā huius q̄stionis oportet p̄intelligere, quid intelligatur nominē intellectus possibilis, & agentis. Sciendum est autem, q̄ Arist. processit ad considerandum de intellectu per similitudinem sensus. Ex parte autem sensus, cum inueniamur quandoq; sentientes in potētia, quandoq; in actu, oportet ponere in nobis aliquam virtutem sensitiuam, per quam simus sentientes in potētia, quam oportet esse in potētia ad species sensibiliū, & nulla earum habere actū in sua essentia, alioquin si sensus haberet in actu sensibilia, sicut antiqui Philosophi posuerunt, sequeretur q̄ semper essemus sentientes in actu. Similiter cū inueniamur quandoq; intelligentes in actu, quandoque in potētia, necesse est ponere aliquā virtutem, per quam simus intelligentes in potētia, quæ quidem in sua essentia & natura, nō habet aliquam de naturis rerum sensibiliū, quas intelligere possumus: sed sit in potētia ad omnia. Et pp hoc vocatur possibilis intellectus: sicut & sensus secundū, q̄ est in potētia posset vocari sensus possibilis. Sensus autem, qui est in potētia reducitur in actum per sensibilia actu, quæ sunt extra animā. vnde nō est necesse ponere sensum agentem. & similiter nō esset necesse ponere intellectuū agētē, si vniuersalia quæ sunt intelligibilia actu per se subsisterent extra animam, sicut posuit Plato: sed quia Arist. posuit ea nō subsistere, nisi in sensibilibus, quæ nō sunt intelligibilia actu, necesse habuit ponere aliquā virtutē, quæ faceret intelligibilia in potētia, esse intelligibilia actu, abstrahēdo spēs rerū a materia, & cōditionibus indiuiduātibus, & hæc virtus vocat intellectus agens. De intellectu ergo possibili Auerrois 1. 3. de anima, posuit q̄ esset quedā substantia separata secundum esse a corporibus hominum: sed q̄ continuaretur nobiscum per phantasmata, & iterum q̄ esset vnus intellectus possibilis omnium. Quod autē hæc positio sit contraria fidei, facile est videre. tollit. n. p̄mia. & penas facuræ vitæ. Sed ostendendū est hanc positionem esse secundum se impossibilem per vera principia Philosophiæ. Ostensum est autē supra cum de vniōne substantiæ spiritualis ad corpus ageretur, q̄ secundum hanc positionem sequeretur, q̄ nullus homo particularis intelligeret aliquid. sed dato disputationis gratia, q̄ aliquis homo particularis per intellectum sic separatū intelligere posset, sequuntur tria inconueniētia, si ponatur q̄ sit vnus intellectus possibilis omnium quo oēs intelligant. Primo quidem, quia non est possibile vnus virtutis simul, & semel esse plures actiones respectu eiusdem obiecti: cōtingit autē duos homines simul, & semel vnū, & idē intelligibile intelligere. si igif vterque intelligit p̄ vnū intellectuū possibilem, sequeretur qd̄ vna, & eadē numero esset intellectualis operatio

Ca. 13. parā a prin. 10. 6.

1. de anima text. 19. & sequet. tom. 2.

Lib. 1. meta. apud Arist. cō. 6. tom. 1.

Lib. 2. cō. 5. & 36.

Ar. 2. huius quest.

eio vtriusq; sicut si duo homines videret vno oculo, sequeretur qd eadē esset visio vtriusque, quod patet esse omnino impossibile. Nec potest dici, qd intelligere meū sit aliud ab intelligere tuo pp diversitatem phantasmatum: quia phantasma non est intelligibile in actu, sed id quod est ab eo abstractum, qd ponitur esse verbum. Vnde diversitas phantasmatum est extrinseca ab intellectuali operatione: & sic non potest diversificare ipsam. Secūdo quia impossibile est esse vnum numero in indiuiduis eiusdem speciei illud, per quod speciem sortiuntur. si duo equi conueniant in eodem secundum numerum, quo speciem equi haberent, sequeretur quod duo equi essent vnus equus, quod est impossibile. Et propter hoc in septimo Metaphy. dicitur, quod principia speciei secundū, quod sunt determinata constituunt indiuiduum, vt si rō hominis est, vt sit ex anima & corpore, de rōne huius hominis est, qd sit ex hac anima, & ex hoc corpore. vnde principia cuiuslibet speciei, oportet plurificari in pluribus indiuiduis eiusdem speciei. A quo autem aliquid speciem sortiatur, cognoscitur a propria operatione speciem consequente. Diuidicamus enim esse verum aurum, qd habet propriā operationem auri, propria autem operatio humanae speciei est intelligere. vnde secundum hanc operationem, ponit Philosophus vltimam hominis in 10. Ethicorum, felicitatem. Huius autem operationis principium non est intellectus passiuus, id est vis cogitativa, vel vis appetitiua sensitua, quæ participat aliquantulum rationē, cum hæ vires nō habeat operationē, nisi per organū corporale. Intelligere aut nō potest esse per organū corporale, vt 3. de Anima probatur, & sic relinquatur, qd intellectus possibilis sit, quo hic homo speciem humanam sortitur, non autem intellectus passiuus, vt Auerois fingit. Relinquitur ergo, qd impossibile sit vnum intellectum possibilem, in omnibus hominibus esse. Tertio, sequeretur qd intellectus possibilis non reciperet aliquas species a phantasmatis nostris abstractas, si sit vnus intellectus possibilis omnium, qui sunt & q fuerunt: quia iam cū multi homines pcesserint multa intelligētes, sequeretur qd intellectus respectu omnium illorū, q illi sciuerunt, sit in actu, & non sit in potentia ad recipiendum: qd nihil recipit, quod iam hēt. Ex quo ulterius sequeretur, qd si nos sumus intelligentes, & sciētes per intellectum possibilem, quod scire in nobis nō sit nisi reminisci, quāuis & hoc ipsum secundū se inconueniens videat, qd intellectus possibilis si sit substantia separata sū esse, efficiatur in actu p phantasmata, cū superiora in entibus non indigeant inferioribus ad sui pfectionē. Sicut, n. inconueniens esset dicere, qd corpora cælestia perficiantur in actu, accipiēdo a corporibus inferioribus, similiter & multo amplius est impossibile, qd aliqua substantia separata pficiatur in actu, accipiēdo a phantasmatis. Manifestū est etiā, qd hæc positio repugnat verbis Arist. Cū. n. incipit inquirere de intellectu possibili statim a principio, nominat eū partem animæ dicēs. De parte aut animæ, qua cognoscit anima & sapit. volēs aut inquirere de natura possibili præmittit quandā dubitationē. sc. vtrum pars intellectiua sit separabilis ab alijs partibus animæ subiecto, vt Plato posuit, vel ratione tm. & hoc est, qd dicit, siue separabilis existente, siue inseparabili secundū magnitudinē. sed secundū rōnē. Ex quo apparet, qd si vtrūlibet horū ponatur, stabit senten-

tia sua, quā intendit de intellectu possibili. Non enim stare qd esset separata secundum rationem, si prædicta positio esset vera. vnde prædictio non est sententia Arist. postmodum in 1. qd intellectus possibilis est quo opinatur & intelligit anima, & multa alia huiusmodi. Ex quibus manifeste dat intelligere, quod intellectus possibilis aliquid animæ, & non sit substantia separata.

AD PRIMVM dicendum, qd Aug. in 2. derisibile esse, quod ponatur diuersorum hōm. animæ multa, ita tamen quod numero & specierum, quod intellectus possibilis aliquid animæ, & non sit substantia separata.

AD SECYNDVM dicendum, qd angeli continent materiam ex qua sunt, ita non habent materiam in qua sunt: anima vero habet materiam in qua est & ideo angeli non possunt esse multi in vna specie animæ possunt esse multe vnus speciei.

AD TERTIVM dicendum, qd sicut corpus est ad esse animæ, ita ad eius indiuiduationem, quod quodq; secundum idem est vnus & ens. Hæc animæ acquiritur ei secundum qd vnus corpus cum quo simul constituit naturā vnā, cuiusque est pars. & tamen quia anima intellectus forma transcendens corporis capacitatem, habet esse suum eleuatum supra corpus. vnde de hoc corpore adhuc remanet esse animæ, & limitatum ad corpus multiplicatur animæ, & in partibus corporibus adhuc remanet licet in toto.

AD QVARTVM dicendum, qd licet corpus non esset anima, tamen anima sū suā essentiam habet tūdem ad corpus, inquantū hoc est ei essentia sit corporis forma, & ideo in definitione constituitur corpus. Sicut ergo de rōne animæ est quod corpus ita de rōne huius animæ inquantū anima, est qd habeat habitudinē ad hoc corpus.

AD QVINTVM dicendum, qd Aug. ibi. suppositione opinionis ponentium esse materiam vniuersalem, vt ex præcedentibus patet.

AD SEXTVM dicendum, qd in hac rōne præposita Auerois constituitur, quia videlicet hoc est (vt ipse dicit) si intellectus possibilis non esset in oibus hōibus, qd res intellecta indiuiduatur mereret p indiuiduationē & numerationē hōiū hōiū, & sic eēt intellecta in potentia ad actu. Ostēdēdū est ergo primo, qd ista incoherēt nō minus sequitur ponētibus intellectū p eē vnū, qd ponētibus ipsū multiplicari in primo qdē quātū ad indiuiduationē materiae qd forma exis in aliquo indiuiduo eadē rōne, & aduā p ipsum, siue sit vnū tm in vna specie, siue multi in vna specie, sicut margaritæ. In enim est claritas indiuiduata. oportet. n. dicitur intellectus possibilis sit quoddā indiuiduū singulū actus. n. singulariū sūt. Siue ergo sit vnus in vna siue multi, eadē rōne indiuiduabitur res intellecta ipso. Quātū vero ad multiplicationē, manifestū est si nō sint multi intellectus possibiles i ipso hōiū sunt tm multi intellectus in vniuerso, quod nō intelligit vnū & idē. Remanebit ergo eadē rōne, vtrū res intellecta sit vna vel plures i diuerso, ergo potest p hoc pbare suā intensionē qd illa ne posita adhuc eadē rōne in vniuerso remanebit ad huius solutionē considerandū est, qd si de hoc loq oportet sū similitudinē sentis, vt ex processu Arist. in 3. de Anima, oportet dicitur

Lib. 10. ca. 7. & 8. to. 5.

Lib. 3. ca. 6. tom. 2.

Lib. 2. de anima. ca. 5. & 36.

Lib. 3. de anima. in princ. tom. 2.

D. 751. res intellecta non se hēt ad intellectum possibile, ut species intelligibilis quo intellectus possibilis fit actu: sed illa species se habet vt principium formale quo intellectus intelligit. Intellectum autē siue res intellecta se habet, vt constitutum, vel formatum p operationē intellectus, siue hoc sit qd dicitur simplex siue sit cōpositio & diuisio propositionis. has enim duas operationes intellectus Arist. assignat in 3. de anima. Vnam, scilicet quam vocat intelligentiā indiuisibili, qua videlicet intellectus apprehēdit quod qd est alicuius rei, & hęc Arabes vocāt formationem vel imaginationem per intellectum. Aliā vero ponit. scilicet compositionē & diuisionem intellectum, quam Arabes vocant credulitatem vel fidem. vtrique autē harum operationum praeintelligitur species intelligibilis, qua fit intellectus possibilis in actu: quia intellectus possibilis nō opatur nisi scdm quod est in actu, sicut nec visus videt nisi p hoc qd est factus in actu p speciem visibilem. vnde species visibilis nō se habet vt quod vī: sed vt quo vī. & simile est de intellectu possibili, nisi qd intellectus possibilis reflectitur supra seipsum, & supra speciem suā, non autē visus. Res igitur intellecta a duobus intellectibus est quodāmodo vna & eadē, & quodāmodo multā, qd ex parte rei quā cognoscitur est vna & eadem: ex parte vero ipsius cognitionis est alia & alia. Sicut si duo videant vnum parietē est eadē res vīsa ex parte rei, quā videtur: alia tamē & alia secundum diuersas visiones, & omnino simile esset ex parte intellectus, si res quā intelligitur subsisteret extra aiām sicut res quā vī, vt Platonici posuerunt: sed secundum opinionem Arist. vī habere maiorem difficultatem, licet sit eadem ratio si quis recte inspiciat. Non enim est differētia inter Aristotelem & Platonem, nisi in hoc qd Plato posuit qd res quā intelligitur eodē modo eē habet extra animā, quo modo eā intellectus intelligit. vt abstracta & cōis. Arist. vero posuit rē quā intelligitur esse extra animam: sed alio modo, quia intelligitur abstracte, & habet esse concrete, & sicut secundum Platonem ipsa res quā intelligitur est extra ipsam animam, ita secundum Aristotelem, quod patet ex hoc qd neuter eorum posuit sciētias eē de his quā sunt in intellectu nostro, sicut de substantiis: sed Plato quidem dixit sciētias esse de formis separatis, Arist. vero de quidditatibus rerum in eis existentibus: sed ratio vniuersalitatis quā consistit in communitate & abstractione sequitur solum modum intelligendi, inquantū intelligimus abstracte & communiter. Secundum Platonem vero sequitur etiā modum existendi formarum abstractarū, & ideo Plato posuit vniuersalia subsistere, Arist. autem nō. Sic ergo patet quomodo multitudo intellectuum non praeiudicat neque vniuersitati, neque communitati, neque vnitati rei intellectae.

AD SEPTIMUM dicendum, qd scientia a Magistro causatur in discipulo, non sicut calor in lignis ab igne: sed sicut sanitas in infirmo a medico, qui causat sanitatem in quantum subministrat aliqua adminicula, quibus natura utitur ad sanitatem causandā, & ideo eodem ordine medicus procedit in sanando, sicut natura sanaret. Sicut enim principaliter sanans est natura interior, sic principium principaliter causans scientiam & intrinsecum, est lumen intellectus agētis: quo causatur sciētia in nobis dū deuenimus p applicationē vniuersaliū principiorū ad aliqua specialia quae p experiētia accipimus in inueniēdo, & similiter Magister deducit principia vniuers-

A lia in cōclusiones speciales, vñ dicit Arist. in 1. Poster. qd demonstratio est syllogismus faciens scire. **AD OCTAVVM** dicēdū, qd ex hac ē rōe deceptus fuit Auerrois. Putauit. n. qd quia Arist. dixit intellectū possibilem esse separatum, qd esset separatus fm esse, & p consequens, qd nō multiplicaret scdm multiplicationē corporū: sed Arist. intendit, qd intellectus possibilis est virtus animae, quae non est actus alicuius organi quasi habeat operationē suā per organum corporale, sicut potentia visua est virtus organi habens operationem per organū corporale, & quia non habet operationē intellectus possibilis per organum corporale, ideo non oportet, qd cognoscat ea tū, quae habent affinitatem, vel cum toto corpore, vel cum parte corporis.

AD NONVM dicendum, qd opinio ponens animā esse cōpositā ex materia & forma, est omnino falsa, & improbabilis. Non. n. posset esse corporis forma si esset ex materia, & forma cōposita. Si. n. anima esset forma corporis secundum formam suam tū, sequeretur quod vna, & eadem forma perficeret diuersas materias diuersorum generum. sicut materiam spirituale animae & materiā corporale, quod est impossibile, cum proprius actus sit propriae potentiae, & praeterea illud cōpositum ex materia, & forma non esset anima, sed forma eius. Cum. n. dicimus animā intelligimus id, quod est corporis forma. Si vero forma animae esset forma corporis mediante materia propria, sicut color est actus corporis mediante superficie, vt sic tota anima possit dici corporis forma. hoc est impossibile, quia p materiam intelligimus id, quod est in potentia tantū. Quod autē est potentia tū non potest esse alicuius actus, quod est esse formam. Si vero aliquis nomine materiae intelligat aliquem actum, nō est curandum, quia nihil prohibet quod id, quod vocamus actum aliquis vocet materiam: sicut quod nos vocamus lapidem aliquis potest vocare asinum.

AD X. dicēdū, qd sicut fluvius Sequana nō est hic fluvius pp hanc aquā fluentē: sed propter hanc originē, & hunc aluē, vnde semper dī idē fluvius, licet sit alia aqua defluens. ita est idem populus non pp identitatē animae aut hominū, sed pp eandē habitationē, vel magis propter easdē leges, & eundē modum viuendi, vt Arist. dicit in 3. Politico.

AD XI. dicēdū, qd ipsi cōparatur ad vnum tantū motū, sicut accidēs ad subiectū. scilicet ad motum primi mobilis, quo mēsurant oēs alij motus. Ad alios autē motus cōparatur sicut mensura ad mensurātū, sicut vna cōparatur ad virgam lineā sicut ad subiectum, ad pānum autē qui per eam mensuratur, sicut ad mensuratum tantum, & ideo non sequitur, qd vnum accidēs sit in multis subiectis.

AD XII. dicēdū, qd visus non fit per radios extramissos secundum veritatem rei, sed August. hoc dicit secundum opinionem aliorū: hoc tū posito anima vegetaret radios quantumque extra missos, non quasi extranea corpora, sed inquantū continuarentur cum corpore proprio.

AD XIII. dicēdū, qd sicut ex praedictis patet, res intellecta non indiuiduatur, nec multiplicatur nisi ex parte operationis intellectualis. nō est autē in cōueniens, qd a re intellecta, inquantum est intellecta abstrahatur res intellecta simpliciter, sicut ab hoc intellectu abstrahitur intellectus simpliciter. Nec hoc praeiudicat rationi vniuersalitatis. Accidit. n. homini, aut intentioni speciei, qd intelligatur a me.

Quaest. dist. S. Tho. CC 4 vnde

Lib. i. co. 14 tom. 1.

3. de anima co. 19. & seq. tom. 2.

Lib. 3. co. 10 mo. 5.

In corp. ar. & ad 6. ar. 2. qu.

vnde non oportet, qd de intellectu hominis, aut in tione speciei sit, qd intelligatur a me, vel ab illo.

Ad XIII. dicendum, qd consensus in prima principia non causatur ex veritate intellectus possibilis: sed ex similitudine nature ex qua omnes in idem inclinamur. sicut omnes oves consentiunt in hoc, qd existimant lupum inimicum: nullus tamen diceret in eis vnam tantum animam esse.

Ad XV. dicendum, qd esse individuale, non repugnat ei, quod est esse intellectum in actu, quia substantia separata sunt intellecta in actu, cum tamen sint individua, alioquin non haberent actiones, quæ sunt singularium, sed habere esse materiale, repugnat ei, quod est esse intellectum in actu. & ideo fortius individuales, quæ indiuiduantur per materiam, non sunt intellecta in actu: sed in potentia tantum. Anima autem intellectiva non sic indiuiduatur per materiam, vt fiat forma materialis, præcipue secundum intellectum, secundum quem transcendit materiam corporalem proportionem: sed eo modo indiuiduatur secundum materiam corporalem, vt dicitur.

In corp. art. Cum est, in quantum, scilicet habet habitudinem, vt sit forma huius corporis, vnde per hoc non tollitur, quin intellectus possibilis hominis huius sit intellectum in actu: & similiter ea quæ recipiuntur in ipso. Et per hoc patet solutio ad duo sequentia.

ARTICVLVS X.

Vtrum intellectus agens sit vnus omnium hominum.

DECIMO quaeritur, Vtrum intellectus agens sit vnus omnium hominum. & videtur qd sic. Illuminare enim homines est proprium Dei secundum illud Ioan. 1. Erat lux vera quæ illuminat &c. Sed hoc pertinet ad intellectum agentem, vt patet in 3. de Anima, ergo intellectus agens est vnus tantum.

¶ 2 Præ. Nihil quod est a corpore separatum multiplicatur secundum multiplicationem corporum: sed intellectus agens est a corpore separatus, vt dicitur 3. de anima. ergo intellectus agens non multiplicatur secundum multiplicationem corporum, & per consequens secundum multiplicationem hominum.

¶ 3 Præ. Nihil est in anima nostra, quod semper intelligat: sed hoc conuenit intellectui agenti. Dicitur enim in 3. de anima, qd non aliquando quid intelligit, aliquando autem non. ergo intellectus agens non est aliquid animæ: & ita non multiplicatur secundum multiplicationem animarum, & hominum.

¶ 4 Præ. Nihil reducit se de potentia in actu: sed intellectus possibilis reducit in actu per intellectum agentem, vt patet 3. de anima. ergo intellectus agens non radicatur in essentia animæ, in qua radicatur intellectus possibilis, & sic idem quod prius.

¶ 5 Præ. Omnis multiplicatio consequitur aliquam distinctionem: sed intellectus agens non potest distinguari per materiam, cum sit separatus, neque per formam, quia sic differret specie. ergo intellectus agens non multiplicatur in hominibus.

¶ 6 Præ. Illud quod est causa separationis, est maxime separatum: sed intellectus agens est causa separationis, abstrahit enim species a materia. ergo est separatus: & ita non multiplicatur secundum multiplicationem hominum.

¶ 7 Præ. Nulla virtus, quæ tanto magis potest operari quanto magis operatur, habet terminum suæ operationis: sed intellectus agens est huiusmodi, quia cum intelligimus aliquid magnum intelligibile, non minus

possumus intelligere sed magis, vt dicitur 3. de anima. ergo intellectus agens non habet aliquem terminum operationis. Est autem creatum hæc terminum operationis, cum sit finita virtus, ergo intellectus agens non est aliquid creati, & sic est vnus tantum.

¶ 8 Præ. August. dicit lib. 83. Quæstionum. Quod corporeos sensus attingit, sine vlla intentione temporis commutatur. Apprehendi autem potest, quod sine vlla intermissione mutatur, expectanda ergo sinceritas veritatis a sensibus corporis. Et postmodum subdit, Nihil est possibile quod non habeat simile falso, vt inter nos non potest.

¶ 9 Præ. Aug. dicit in 14. de Trin. qd in multis rebus repræhendunt, recteque laudant in hominibus. Quibus ea tandem regulis iudicant, quibus vident quemadmodum quisque, vniuersi deus nec ipsi eodem modo viuunt? Vbi eas vident enim in sua natura cum eorum mentes conduntur mutabiles, has vero regulas immutabiles tribuunt suæ mentis, cum illæ regulæ sint iustitiae.

¶ 10 Præ. Aug. dicit in lib. de vera religione. aliquid creatum, & sic idem quod prius.

¶ 11 Præ. Philof. dicit in 3. de anima, qd intellectus se habet ad possibile, sicut ars ad materiam. sed in genere artificii ars & materia in eodem numero, vt dicitur in 2. phisic. ergo intellectus agens est aliquid in essentia animæ, in qua est materia, & sic non multiplicatur secundum multiplicationem animarum & hominum.

¶ 12 Præ. Aug. dicit 2. de libe. arbit. quod veritas numeri omnibus rationibus est vna. ergo oportet se aliquid vnum secundum quod prædicitur in 2. phisic. hoc autem est intellectus agens, cuius rationes vniuersales a rebus abstrahimus, & per intellectus agens est vnus in omnibus.

¶ 13 Præ. In eodem lib. dicitur, Si sumamus omnibus vnus est, oportet eam veritatem in qua & tenetur. i. sapientiam omnibus vnam esse conuenientem.

3. p. q. 79. art. 5.

Lib. 3. c. 18. tom. 2.

Lib. 3. c. 19. & 20. tom. 2.

Lib. 3. c. 20. tom. 2.

Lib. 1. c. 17. & 18. to. 2.